

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tony Valkeakari

ÖVERLÅTELSE AV ARVET TILL NÄSTA
GENERATION MED MINIMALA
SKATTEPÅFÖLJDER

Företagsekonomi
2021

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Tony Valkeakari
Opinnäytetyön nimi	Perinnön siirtäminen seuraavalle sukupolvelle minimaalisilla veroseuraamuksilla
Vuosi	2021
Kieli	Ruotsi
Sivumäärä	49 + 1 liite
Ohjaaja	Peter Smeds

Perintö- ja lahjaverot on asia, jonka naapurimaat ovat poistaneet, mutta joka meillä Suomessa edelleen on, tämä vero tuntuu usein tarpeettomalta ja epäoikeudenmukaiselta, kun vanhemmat ovat eläneet säästäväisesti ja omaisuuden siirtyessä joutuu maksamaan veroa omaisuudesta, joka on yleensä jo verotettu useaan kertaan.

Tässä työssä käyn läpi tärkeimmät perintö- ja lahjaverotukseen vaikuttavat asiat, kuka veron maksaa ja miten veron määrää voi vähentää.

Veron määrään ei aina ole mahdollista vaikuttaa merkittävästi riippuen perinnönjättäjän iästä, omaisuuden määrästä ja siitä, mihin omaisuus on sidottu.

INNEHÅLL

SAMMANFATTNING

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	INLEDNING.....	9
1.1	Problemformulering.....	9
1.2	Syfte	9
1.3	Avgränsning.....	9
2	ARV	11
2.1	Vad hör till arv?.....	11
2.2	Vem har rätt att ärva?.....	11
2.2.1	Bröstarvingar	12
2.2.2	Adoptivbarn.....	13
2.2.3	Laglott.....	13
2.2.4	Andra parentelen	14
2.2.5	Tredje parentelen.....	15
2.2.6	Änkans rätt att ärva.....	15
2.3	Giftorätt	16
2.4	Testamente	18
2.4.1	Istadarätt.....	20
2.5	Bouppteckning	20
2.5.1	Egendoms värdering i bouppteckningen	22
3	GÅVA.....	24
3.1	Vad är en gåva?.....	24
3.1.1	Gåvoartat köp.....	24
3.1.2	Betalning av utgifter som inte beskattas med gåvoskatt / skattefria gåvor	25
3.2	Gåvoskatt	26

3.3	Gåvobrev.....	27
3.4	Gåvoskattedeclaration.....	27
4	ARVSBESKATTNING.....	28
4.1	Arvsskattens historia.....	28
4.2	Arvsskattens motivering och syfte	28
4.3	Beskattning av livsförsäkringsersättning före 2018.....	29
4.4	Ändring av arvbeskattningen år 2017 samt nuvarande arvskatteskala.....	29
5	ARVSSKATTEPLANERING.....	31
5.1	Varför planera sitt arv?	31
5.2	Olika sätt att skatteplanera.....	31
5.2.1	Förskott på arv	31
5.2.2	Behålla besittningsrätt	32
5.2.3	Avsägelse av arv och testamente samt dess skillnader	34
6	EMPIRI	39
6.1	Fallstudie	39
6.2	Fall 1	40
6.3	Fall 2	44
6.4	Fall 3	46
7	SLUTSATSER	48
	KÄLLOR	49
	BILAGOR	52

BILD- OCH TABELLFÖRTECKNING

Figur 1 Bröstarvingar	12
Figur 2 Andra parentelen	14
Figur 3 Tredje parentelen	15
Figur 4 Änkans rätt att ärva	16
Figur 5 Empiri Fall 1 arvingar	40
Figur 6 Empiri Fall 2 arvingar	44
Figur 7 Empiri Fall 3 arvingar	46
Tabell 1 Gåvoskattens Skatteklass 1 (Vero 2019.)	26
Tabell 2 Gåvoskattens Skatteklass 2 (Vero 2019.)	27
Tabell 3 Arvskattens Skatteklass 1 (Taloustaito 12/2016, 29.)	29
Tabell 4 Arvskattens Skatteklass 2 (Taloustaito 12/2016, 29.)	30
Tabell 5 Ålderskoefficienten för livstids besittningsrätt.....	34

FÖRTECKNING ÖVER BILAGOR

BILAGA 1. Koefficienter för besittningsrätt för viss tid (på finska)

1 INLEDNING

Arv- och gåvobeskattningen är årligen i nyheterna på grund av att rika släkter flyttar utomlands för att undvika den finska arv- och gåvobeskattningen. Dessutom finns det årliga medborgarinitiativ för att slopa både arv- och gåvobeskattningen. Grannländer så som Estland, Norge och Sverige har slopat arv- och gåvobeskattningen och är ofta det man baserar medborgarinitiativen på.

Arvskatten känns ofta orättvis om ens föräldrar har levt sparsamt för att lämna arv efter sig men då arvet går vidare blir mottagaren tvungen att betala skatt på egendomen som oftast redan är beskattad med bland annat inkomstskatt och vinstskatt.

I detta arbete går jag igenom de viktigaste delarna av arv- och gåvobeskattningen så som testamente, förskott på arv, behållandet av besittningsrätt och skattefria gåvor samt vem som har rätt att ärva och i vilka situationer.

1.1 Problemformulering

Vad har arvskatteplaneringen för inverkan för arvets mottagare i beskattningssyfte?

Hur kan man inverka på beskattningen av sitt eget arv?

1.2 Syfte

Syftet med arbetet är att ge läsaren en uppfattning om varför man bör planera sitt arv så att mottagaren/mottagarna har mest nytta av arvet istället för att betala "onödig" skatt.

1.3 Avgränsning

I detta arbete går jag inte in på företag samt företags generationsskifte, grannländers arv- och gåvobeskattning samt noggrant in på beskattningens behov och politiska åsikter för att behålla beskattningen.

I empirin är värden inte räknat till nuvärdet eller värdet tidigare (inflation) samt ränta/avkastning på besparingar för att hålla arbetet klarare.

2 ARV

2.1 Vad hör till arv?

Då en person avlider överförs hens arv endera enligt den normala arvsordningen eller genom testamente, i båda olika sätten av överföring ingår alla tillgångar, rättigheter och skyldigheter som lämnats av den avlidne. (EU nr 650/2012, 9.)

2.2 Vem har rätt att ärva?

Från bouppteckningssynvinkel är det tre lagar som har största inverkan på vem som ärver och vad de lämnar kvar med efter skatten på arvet. Dessa lagar är äktenskapslag, ärvdabalk och lag om skatt på arv och gåva. Arvsrätt bestämmer vem som får äganderätten efter den tidigare ägares död. (Aarnia, A. Rabinä, T. och Kangas, U. 2020, 9.)

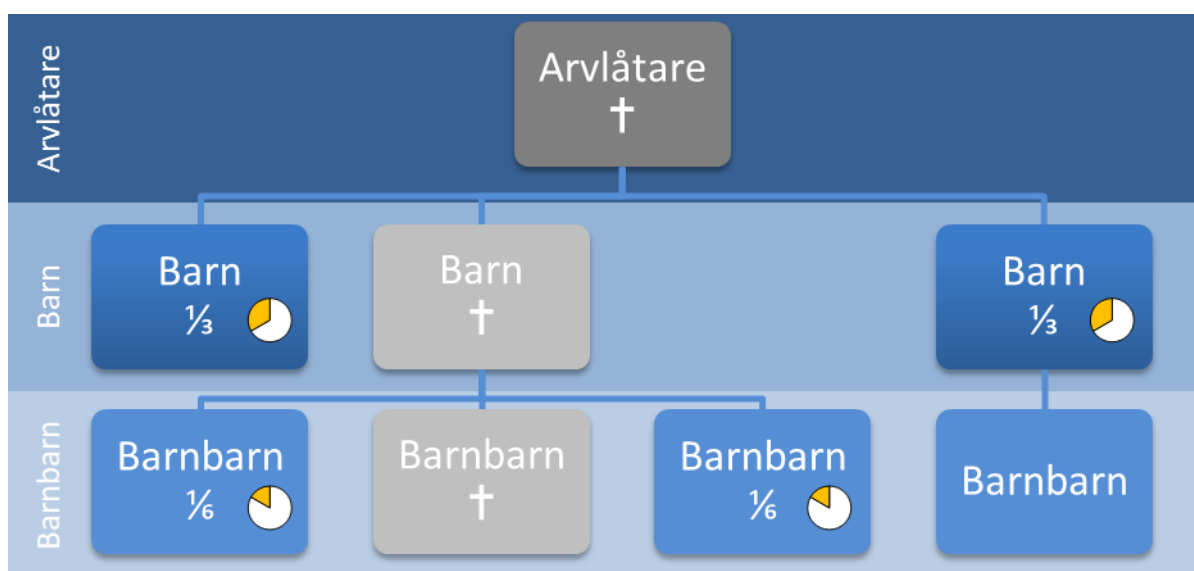
Den lagliga arvsföljden är uppdelad i olika parenteler. De olika grupperna utesluter de andra, dvs. ifall en som tillhör den första parentelen är i liv så ärver ingen från den andra parentelen något och lika så ifall någon i den andra parentelen är i liv ärver ingen från den tredje parentelen något. Fram till år 1966 använde man sig av att släkten ärvde oberoende hur långt ifrån släkt man var med den avlidne ifall det inte fanns någon närmare släkt. Detta används än idag ifall den avlidne dött före 1966 och arvet inte är uppdelat. Ifall arvlåtaren inte har arvingar eller testamenterat sin egendom åt någon förfaller egendomen åt staten. Staten kan helt eller delvis avstå från arvet till förmån för den kommun var arvlåtaren varit bosatt sist. Fast egendom kan även överlåtas till den kommun var egendomen är belägen.

I regel är det bara den som lever då den avlidne dör som kan ärva. Det finns undantag då ett barn blivit till men inte är fött än, ifall barnet föds levande har barnet arvsrätt. Enligt ärvdabalkens 15 kapitel 1 § *”Ej må någon taga arv eller testamente efter den som han genom brottslig gärning uppsåtligen bragt om livet.”* (Norri 2010, 81-83; Norri 2017, 74; L 40/1965, 15 1§.)

Arvingens medborgarskap har ingen inverkan på ifall man har rätt att ärva eller inte. Arvlåtarens hemort har däremot inverkan på vilken lag som följs. (Aarnio & Kangas 1995, 99.)

2.2.1 Bröstarvingar

Den första parentelen består av: barn, barnbarn, barnbarnsbarn och så vidare. Den första parentelen har ställföreträdande arvsrätt som innebär att ifall den avlidne har barn som avlidit tidigare så går arvet till den följande i nedstigande led, dvs. barnbarnet. Första parentelen har rätt till laglott. (Norri 2010, 81-84.)

Figur 1 Bröstarvingar

2.2.2 Adoptivbarn

Adoptivbarn hör till den första parentelen som hör till dödsboet. Alla adoptivbarn har dock inte samma arvsrätt. Detta gäller om man adopterat barnet före 1.1.1980 och adoptivbarn relationen inte är flyttad att gälla under den nya lagen. I detta fall gäller bestämmelser om svag adoption. Ett adoptivbarn som gäller under den gamla lagen har rätt att ärva både sina adoptivföräldrar och de biologiska föräldrarna. Det brukar komma fram i den biologiska mammans ämbetsbevis att mamman adopterat bort ett barn tidigare före äktenskapet. Ifall adoptivföräldern dör före barnets egna föräldrar och det adopterade barnet hör under den gamla adoptivlagen har adoptivbarnet inte rätt att ärva adoptivföräldrarnas föräldrar. (Aarnio, A. m.fl. 2020, 16-17.)

2.2.3 Laglott

Ärvdabalken bestämmer vem som har rätt till arvet och hur det delas. Bröstarvingar, adoptivbarn samt deras barn har rätt till en del av arvet enligt lag. Laglottens andel är hälften av den del som man skulle ha fått i arv ifall det inte fanns något testamente. (Kontturi 2011, 79.)

Vid bouppteckningen bör det framkomma ifall den avlidne har gett som gåva något före sin död som bör tas i beaktande, till exempel ifall den avlidne gett som gåva något som kan räknas som förskott på arv och som därmed har inverkan på arvets storlek som fås vid fördelningen av arvet. (Kontturi 2011, 80.)

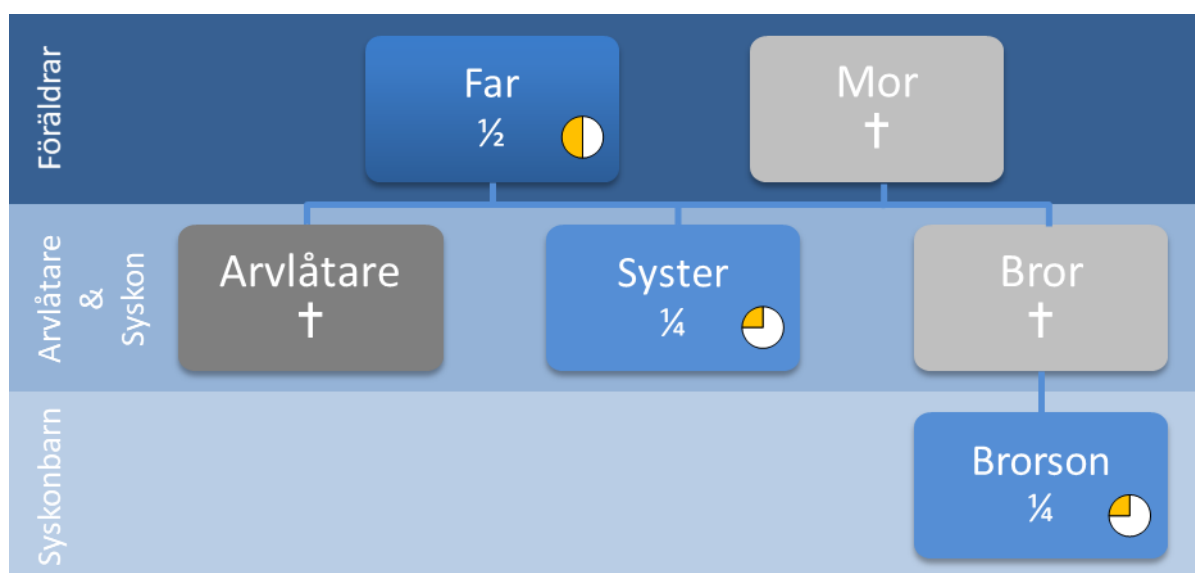
Förskott på arv bör tas i beaktande då man räknar ut laglottens andel av arvet. Även gåvor som givits till barn, adoptivbarn, deras barn eller deras maka/make. Det krävs även bevis på att det är gjorts för att minska laglottens andel för den arvtagaren som blivit utanför testamentet. Ifall detta framkommer bör gåvan räknas med i arvet och därefter räkna laglottens andel på nytt. (Kontturi 2011, 80-81.)

Den som får testamenterat åt sig den avlidnes arv har rätt att betala laglottens andel till den som har rätt till laglott i form av pengar så länge det är inom rimlig tid. (Kontturi 2011, 81.)

Enligt ärvdabalken bör kravet om rätt till laglott meddelas åt den som egendomen är testamenterat åt inom 6 månader från då testamentet har framkommit. Ifall den som egendomen testamenterats åt inte är nåbar eller om deras adress är okänd kan man även publicera kravet om rätten till laglott i en officiellt publicerad tidning inom ovan nämnda tiden. (L 40/1965, 7 5§.)

2.2.4 Andra parentelen

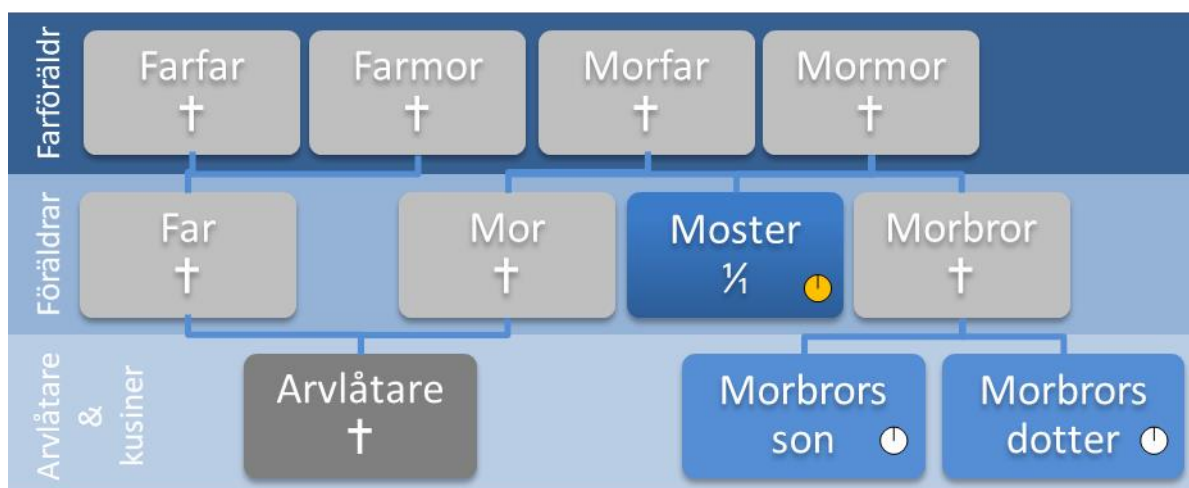
Andra parentelen ärver ifall det inte finns någon som hör till den första parentelen. Ifall arvlåtaren dör ensam utan barn eller make så går arvet vidare till den avlidnes föräldrar samt därefter nedåtstigande led ifall någon av föräldrarna dött. I nedåtstigande led går arvet vidare så långt tills att det finns arvtagare, det vill säga den avlidnes syskon, syskonbarn, syskonsbarnbarn och så vidare. Dessutom ärver halvsyskon den del som hört till deras förälder. I den andra parentelen har man ingen laglott. (Norri 2010, 92.)

Figur 2 Andra parentelen

2.2.5 Tredje parentelen

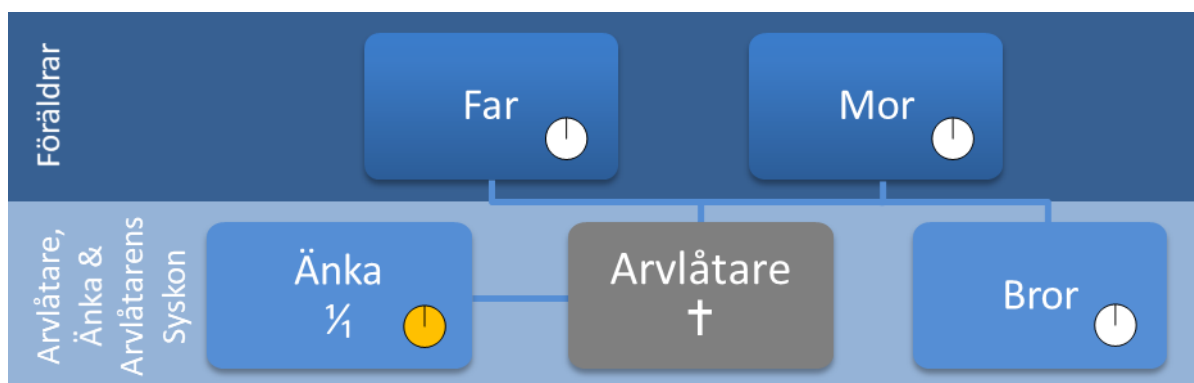
Den tredje parentelen ärver enbart ifall det inte finns någon i de tidigare parentelerna, till denna parentel hör farföräldrar och deras barn. Denna parentel skiljer sig från de tidigare då enbart farföräldrarnas barn ärver och inte längre i nedåtstigande led. Detta betyder att ifall en av föräldrarnas syskon (eller halvsyskon som haft rätt till sin förälders del av arvet) dött får inte dennas del av släkten något arv utan hela arvet går till den delen av släkten som har någon i liv av den avlidnes föräldrars syskon. (Norri 2010, 92-94.)

Figur 3 Tredje parentelen

2.2.6 Änkans rätt att ärva

Ifall arvlåtaren varit gift vid sin död och inte haft bröstarvingar går arvet vidare till änkan. Änkan kommer i dessa fall alltså emellan första och andra parentelen. Äktenskapsförord har inte inverkan på makes arvsrätt i detta fall. Under skilsmässans betänketid har änkan inte rätt till arvet, ifall betänketiden gått ut utan att man separerat har arvsrätten trätt i kraft igen. (Norri 2017, 65.)

Figur 4 Änkans rätt att arva

Ifall ena parten i det gifta paret har ett barn från tidigare och den andra inte har det så ärver enbart den parten som har barn från tidigare medan den andra utan barn från tidigare inte ärver. Detta bör man beakta då man skriver testamente.

Ifall den som först avlidit haft sekundär mottagare har inte änkan möjligt med testamente att bestämma över eller ge som gåva den del som hört till den som först avlidits eftersom denna del går vidare till de sekundära mottagarna efter änkans död. (Norri 2017, 65.)

2.3 Giftorätt

I ett äktenskap har både kvinnan giftorätt till mannens egendom samt mannen till kvinnans egendom. Båda parterna bestämmer över sin egen egendom och giftorätten har ingen inverkan på saker man ägt före äktenskapet så länge som man är gifta. Giftorätten ger ingen rätt att bestämma över den andras egendom och ingen av parterna är ansvarig för den andras skulder. Det finns vissa undantag när man inte har rätt att sälja sin egen egendom, bland annat har ingen av parterna har rätt att sälja, hyra, överlåta användningen av eller äganderätten för en bostad som är menad för parets gemensamma hem utan den andra partens tillstånd. (Norri 2010, 30-32.)

Ett äktenskap slutar i endera ena partens död eller i skilsmässa. Giftorätten gör inte att egendomen är gemensam och den har inte heller någon inverkan på äganderätten under äktenskapet. Inverkan på äganderätten av egendomen kommer

först fram i samband med avvitrningen, detta sker inte alltid så äktenskapet har inte alltid inverkan på äganderätten. Ifall inte paret kan dela egendomen själv med ett avtal kan domstolen utse en skiftesman att genomföra delningen av egendomen. (Norri 2010, 33-34.)

Enligt äktenskapslag hör all egendomen under giftorätt ifall man inte kommit överens om något annat. Giftorätten kan uteslutas genom äktenskapsförord, bilaga i gåvobrev, bestämmelser i testamente eller i livförsäkrings förmånstagarförordnades villkor. Giftorätten kan man även säga upp ensidigt om den andra parten är i konkurs. Av dessa bör både uppsägning av giftorätten samt äktenskapsförord officiellt registreras. (Aarnio, A. m.fl. 2020, 21.)

I bouppteckningen bör det framgå orsaken till att man inte har giftorätt till maka/makes egendom eller till en viss del av den. Den som påstår något vara utanför giftorätten är skyldig att bevisa detta. Bouppteckningen bör ha kopia av alla dokument som har inverkan på giftorätten. (Aarnio, A. m.fl. 2020, 22.)

Tidigare trodde man att äktenskapsförord bör vara samma ifall man skiljs på grund av skilsmässa eller ifall ena parten dör. Enligt högsta domstolens beslut år 2000 (HD:2000:100) blev det klart att äktenskapsförord är giltigt som make och maka hade skrivit angående att änkan har rätt till sin makes egendomen ifall äktenskapet upphör på grund av dödsfall. Författaren uppmanar i alla fall att man skall vara försiktig med prejudikatet. (Norri 2010, 42-43.)

För att kunna göra avvitrningshandlingen bör man göra en avvitrningskalkyl var det räknas ihop både maka och makes förmögenhet. Detta delas i två delar var änkan får hälften och hälften går till arvlåtarens arvtagare.

Ifall ankans förmögenhet är större bör änkan kompensera skillnaden till de övriga arvtagarna medan ifall den avlidnes andel är större bör arvtagarna kompensera skillnaden till änkan. Den som är skyldig att kompensera har normalt själv rätt att välja hur compensationen betalas men den som blir kompenserad har rätt att

kräva till exempel arbetsredskap och motsvarande som den kräver för att fortsätta sitt yrke. (Minilex a.)

2.4 Testamente

Med testamente överför man ägande rätten av något till någon annan efter ägaren dött. Man kan enbart testamentera bort sin egen egendom, men det framkommer det även att man i testamentet nämnt något som testamenteraren inte själv ägt. Ifall detta förekommer i testamentet har den ingen verkan på den del som inte testamenteraren har ägande rätt på. Med ett testamente kan man ändra på det hur arvsdelningen skulle ha blivit enligt lag. Ifall testamentet är ett allmänt testamente blir testamentets mottagare delägare i dödsboet. (Aarnio, A. m.fl. 2020, 57.)

Testamentet är ett lagligt sätt att minimera arvs-katten samt behålla egendomen inom släkten även efter arvtagaren. Testamenterarens önskan uppfylls bäst ifall den viktiga handlingen är utfärdad sakkunnigt och korrekt. (Kontturi 2011, 12.)

Rätten att göra ett testamente är från 18 år framåt, yngre har rätt att uppgöra testamente ifall man är eller varit gift. Man har även rätt att testamentera egendom som man själv förtjänat med sitt eget arbete då man är 15 år gammal. (Norri 2010, 104.)

Man kan enbart testamentera sin egendom åt någon som är vid liv då den som testamenterar sin egendom dör eller ett foster som sedan föds levande. Det födda barnets livsduglighet eller hur länge barnet är i liv har inte inverkan på att få arv eller testamente. Det finns vissa skillnader mellan testamente till en juridisk person och en fysisk person. Man kan testamentera sin egendom åt en juridisk person som inte ännu finns vid dödstillfället. Detta används då man har testamenterat sin egendom åt en stiftelse som grundas först efter den avlidnes död. (Kangas 2012, 441.)

Då man skriver testamente bör man förstå vad det är frågan om och ett testamente kan därför inte göras av någon som är sinnessjuk eller ifall man har något annat som inverkar på ens förmåga att förstå samt bedöma vad man ger och åt vem. (Norri 2010, 104.)

I bråk om testamentet då man ifrågasätter ifall det är den avlidnes egna sista vilja brukar man ta fram läkarintyg på den avlidnes sinnestillstånd men i dessa tillfällen avgörs det inte på basen av läkarintyget utan på basen av allmän livserfarenhet. Ifall den avlidne testamenterat sitt jordbruk till sin son som är jordbrukare samt bott med denna är detta mera rimligt än att det blivit testamenterat till den avlidnes dotter som bor i staden. (Norri 2010, 104-105.)

I testamentet kan man även bestämma ifall man vill att arvet stannar kvar i släkten att inte arvtagarens maka/make har rätt till egendomen som ärvs, den egendom den ersatts med eller till vinst som framkommit från denna egendom. På detta sätt kan man försäkra sig om att inte släktens egendom försvinner från släkten vid eventuell skilsmässa ifall arvtagaren inte har äktenskapsförord. Det kan ställa till med problem vid skilsmässa ifall man inte i testamentet även nämnt om att inte maka/make har rätt till vinsten eftersom då kan det krävas en rätt så grundlig redogörelse om tillgångar och egendom. (Kontturi 2011, 19-20.)

I boken Saisiko olla yksi testamentti? säger författaren Harri Kontturi att i ett samboförhållande hänger sambons skydd helt och håller på testamentet, i ett oregistrerat förhållande har den andra parten inte rätt till egendomen vid den andras död ifall man inte har gjort ett testamente angående detta. I ett äktenskap är den andra parten skyddad med giftorätten men ifall man inte har gift sig så har den andra inte samma rättigheter att lämna kvar i bostaden efter den andras död. Författaren rekommenderar därmed besittningsrättstestament i samboförhållanden för att förhindra att bröstarvingarna kräver sitt arv direkt och därmed blir den kvarvarande sambon utan bostad. (Kontturi 2011, 22.)

År 1931 förbjöds "fideikommiss" som gjorde att man tidigare kunde testamentera sin egendom i århundraden framåt i släkten utan att någon kunde sälja den eller bestämma över den med testamente. Idag godkänns det enbart en primär och en sekundär arvtagare. Primära arvtagaren bör vara i liv vid testamenterarens död eller som tidigare nämnts ett foster som sedan föds levande. Den sekundära arvtagaren kan vara en i liv varande person vid testamenterarens död eller ett barn som blir fött senare. Den sekundära arvtagaren bör få full äganderätt till egendomen senast då den tidigare arvtagaren dött. (Norri 2010, 105-106.)

2.4.1 Istadarätt

Ifall den som är mottagare i ett testamente avlider före testamentet har uppfyllts går den testamenterade delen till testamentets mottagares dödsbos ägo. Detta gäller även om den som mottar testamentet är ens lite längre i liv än den som testamenterat egendomen. I testamentet kan man även nämna om man har någon som man vill testamentera sin egendom åt som sekundär mottagare, till exempel en stiftelse. (Kangas 2012, 441.)

I dessa fall var testatorn nämnt en sekundär mottagare går egendomen inte vidare till den första mottagarens barn ifall den första mottagaren avsäger sig arvet. (Ossa 2020, 35.)

2.5 Bouppteckning

Bouppteckning har två uppgifter, den fungerar både som egendomsförteckning samt som arvsskattedeklaration. Bouppteckning bör uppgöras även fast dödsboet inte har alls någon egendom. (Norri 2010, 327.)

Bouppteckningen bör göras inom 3 månader efter den avlidnes död. Ifall bouppteckningen inte görs inom denna tid kan arvtagarna bli personligen ansvariga för skulder i dödsboet. (Aarnio, A. m.fl. 2020, 77.)

En väl uppgjord bouppteckning visar åt alla som berörs av den avlidnes förmögenhet att dödsboets saker är i skick. De som ärver, testamentemottagare, skattemyndigheten samt de som den avlidne har skulder till är alla intressenter till dödsboet. Alla handlingar som har inverkan på delningen av dödsboet bör vara bevarade och läggas som bilaga till bouppteckningen. Bouppteckningen är en tillförlitlig egendomsförteckning. I bouppteckningen bör även framkomma delägarförteckning. (Aarnio, A. m.fl. 2020, 1-2.)

Bouppteckningen delas ofta upp i tre olika delar. Dessa delar är introduktion, egendomsförteckning samt försäkringar att allt är med i bouppteckningen gällande förskott på arv samt gåvor.

Introduktions delen innehåller den avlidnes information, plats och tid för uppgörandet av bouppteckningen, gode männen, delägarna i dödsboet, närvarande vid bouppteckningen, bilagor som använts för bouppteckningen, boets anmälare, förskott på arv, samt vem som ansvarar för frågor gällande bouppteckningen. Ifall någon som bouppteckningen berör till exempel hustru, någon delägare eller testamentemottagare inte blivit inbjudna till boupptecknings tillfället bör orsaken till detta ingå i bouppteckningen. (Puronen 2013, 19-22.)

Om någon som är delaktig i dödsboet inte kan delta i boupptecknings tillfället kan man ge en fullmakt åt någon för att representera en vid tillfället. Fullmakten kan endera vara en öppen fullmakt eller en specificerad fullmakt. En Öppen fullmakt behöver enbart underskrift samt fullmaktsgivarens person och kontaktuppgifter medan en specificerad fullmakt bör ha med vem man ger fullmakten åt, vad företrädaren har rätt att bestämma eller i vilket sammanhang företräda fullmaktsgivaren, underskrift samt fullmaktsgivarens person och kontaktuppgifter. (Puronen 2013, 22.)

Egendomsförteckningen bör innehålla boets tillgångar samt egendomens värde. Ifall den avlidne varit gift bör även änkans tillgångar ingå. Egendomsförteckningen bör även ha en lista över skulder och avdrag. Avdrag är kostnader som kommit

efter arvlåtaren har avlidit som man får minska i arvsbeskattningen. Dessa är nämnda i Lag om skatt på arv och gåva 9 §. Ifall den avlidne har livförsäkringar tas de också upp i bouppteckningen. (Norri 2017, 290.)

Den arvtagaren som i praktiken sköter dödsboets ärenden är skyldig för att uppgöra bouppteckningen. Därför är det normalt änkan eller arvlåtarens barn som ser till att bouppteckningen görs. Man kan även betala åt någon för att uppgöra bouppteckningen så som en advokat eller en begravningsbyrå. Ifall det är flera som sköter dödsboets ärenden är alla gemensamt ansvariga för att se till att bouppteckningen uppgörs. (Perunkirjanetissä)

2.5.1 Egendoms värdering i bouppteckningen

Egendomens värdering hör till de utsedda gode männen. För att underlätta denna uppgift kan de gode männen vända sig till olika branschens experter. Dessa kostnader för experter är dödsboet skyldiga att betala. Kostnaderna är avdragbara i arvsbeskattningen. Man kan även söka förhandsavgörande från Skatteverket men detta kostar. I huvudsak räcker det att gode männen uppskattar värdet till deras bästa förmåga.

Som bas för arvskattningen är egendomens värde vid skattskyldighetens början. Med värdet menas föremålets gängse värde. För att underlätta fastställandet av gängse värdet har det under åren gets ut instruktioner för att lätta de gode männens uppgift. Instruktionerna är inte bindande och är delvis föremål för tolkning. (Puronen 2013, 51.)

För att Skatteförvaltningen skall kunna avvika från värderingen i bouppteckningen bör Skatteförvaltningen visa pålitligt bevis på föremålets sannolikare värde. Ifall Skatteförvaltningen avviker från värdet i bouppteckningen med att visa pålitligt bevis övergår skyldigheten att lämna motbevis till den skatteskyldige. Ifall skillna-

den är stor bör den skatteskyldiga bli hörd. Den skatteskyldige har rätt att presentera bevis på föremålets gängse värde men i slutändan är det Skatteförvaltningen som gör beslutet. (Puronen 2013, 53.)

3 GÅVA

3.1 Vad är en gåva?

Definition på gåva är att gåvogivarens förmögenhet minskar, gåvomottagarens förmögenhet ökar samt att gåvogivaren är frivillig och vill ge gåvan vidare. Gåvomottagaren har ingen plikt att ta emot gåvan utan kan avstå från gåvan.

Gåvor som enligt gåvoskatten sets som gåva brukar också ses som gåva även civilrättsligt men det finns vissa undantag, till exempel ifall någon köpt något till ett för lågt pris enligt Skatteförvaltningen och därmed hamnar köparen att betala gåvoskatt på köpet. (Lindholm 2012, 13.)

Det kan enbart vara frågan om en gåva då gåvogivaren frivilligt ger något vidare utan ersättning. Ifall någon får något på grund av att de andra är passiva klassas detta inte som gåva, till exempel ifall fordran på grund av detta förfaller eller ifall man går miste om det för att man inte övervakat gäldenärens konkurs räknas inte som en gåva. Det vill säga att en förmån som man får för att någon annan är passiv räknas aldrig som en gåva. (Puronen 2001, 15.)

En gåva kännetecknas av att föremålet eller rätten har ett värde som går att mäta i pengar. Det vill säga att ett föremål med känslvärde har inte betydelse enligt beskattningen. (L 378/1940)

3.1.1 Gåvoartat köp

Gåvoartat köp är det frågan om då skattemyndigheten anser att köppriset är mindre än det verkliga priset för föremålet. I gåvobeskattningen anser man att en gåva kan överlåtas mot ersättning (köp) och utan ersättning (gåva) medan det civilrättsligt överlåtelser av ett föremål är alltid i sin helhet endera som ett köp eller en gåva. Ett så kallat bra köp klassas inte som gåvoartat köp. (Puronen 2001, 16.)

Ifall man betalar över $\frac{3}{4}$ av gängsevärdet hamnar man inte på gåvoskatt medan ifall köpet belopp är under $\frac{3}{4}$ blir man beskattad enligt gåvoskatten på skillnaden

mellan det betalda beloppet och gängsevärdet. Detta kallas $\frac{3}{4}$ -regeln. (Lindholm 2019 a, 78-80.)

3.1.2 Betalning av utgifter som inte beskattas med gåvoskatt / skattefria gåvor

En gåva som är under 5000 euro är skattefri, detta belopp är ihop räknade summan av gåvornas värde man fått av samma givare under tre års tid. Tre års tiden räknas dagligen. (Lindholm 2019 a, 46-47.)

Ifall det finns flera gåvogivare kan varje gåvogivare ge under 5000 euro inom tre års tiden eftersom varje gåvogivares gåva ses vara separat. Alla gåvogivare bör ha gåvobeloppet själv och bör kunna bevisas i efterhand så att inte detta används för att kringgå gåvobeskattningen. (Lindholm 2019 a, 48-49.)

Bohag som är värda högst 4000 euro och menade för gåvomottagaren eller dess familjs privata bruk är befriade från gåvobeskattningen. Motsvarande gåvor från samma givare kan mottas utan gåvoskatt inom tre års gåvoskatts period och dessa gåvor räknas till tidigare nämnda kumulativa 5000 euros gåvoskatts gräns enbart om enstaka bohags värde överstiger 4000 euro. Till bohag räknas möbler, mattor, hushållsartiklar, kläder och andra motsvarande saker så som hushållsapparater. Enligt lag om skatt på arv och gåva gäller detta enbart för normalt bohag. Föremål för privat bruk så som smycken eller fordon hör inte till bohag. (Puronen 2015, 366-367.)

Gåvoskatt behöver inte betalas ifall man betalar vardagliga livskostnader, studiekostnader eller andra uppfostrings kostnader för en annan. Man kan betala till exempel ränta, elektricitet, skolböcker eller matinköp för en annan så länge mottagaren inte kan använda gåvan till något annat. Så man bör betala kostnaderna rakt till mot-parten till exempel hyresvärden eller mataffären. Ifall pengar för ovan nämnda ändamål ges rakt åt gåvomottagaren räknas dessa som beskattningsbar gåva. (Vero 2021 a.)

Du kan även betala andra än vardagliga livskostnader för någon annan utan gåvoskatt, till detta ingår tjänster som till exempel städning. Av dessa kan du även själv få hushållsavdrag i din beskattning. (Salkunrakentaja 2019.)

3.2 Gåvoskatt

Gåvoskatten är uppdelad i två skatteklasser. Den första skatteklassen är de närmaste släktingarna som innehåller:

- *”make eller maka eller make i registrerat partnerskap*
- *sambo som har (eller har haft) ett gemensamt barn med gåvogivaren eller som tidigare varit gift eller i ett registrerat partnerskap med gåvogivaren*
- *arvinge i rakt upp- eller nedstigande led (barn, barnbarn, föräldrar, mor-/farföräldrar osv.) Adoptivbarn och -föräldrar är skattemässigt sett i samma ställning som biologiska släktingar.*
- *arvinge i rakt nedstigande led dvs. släkting till gåvogivarens make eller registrerade partners barn, barnbarn osv.*
- *avlidna makens eller exmakens barn*
- *exmakens barn och gåvogivaren eller barnets förälder har gift om sig.”* (Vero 2019.)

Till den andra skatteklassen hör alla övriga, så som familj, vänner och syskon. (Vero 2019.)

Tabell 1 Gåvoskattens Skatteklass 1 (Vero 2019.)

Skatteklass 1		
Gåvans värde	Skatt vid den nedre gränsen	Skatteprocent för den överstigande andelen
5 000–25 000	100	8
25 000–55 000	1700	10
55 000–200 000	4700	12
200 000–1 000 000	22100	15
1 000 000–	142100	17

Tabell 2 Gåvoskattens Skatteklass 2 (Vero 2019.)

Skatteklass 2		
Gåvans värde	Skatt vid den nedre gränsen	Skatteprocent för den överstigande andelen
5 000–25 000	100	19
25 000–55 000	3900	25
55 000–200 000	11400	29
200 000–1 000 000	53450	31
1 000 000–	301450	33

Enligt Lag om ändring av lagen om skatt på arv och gåvas 31§ säger att man avrundar gåvans värde neråt till det närmaste hundra euro och det överstigande beloppet iakttas inte. (L 378/1940, 31§.)

3.3 Gåvobrev

Ett gåvobrev krävs inte för lös egendom, men det är bra att uppgöra ett gåvobrev för säkerhets skull ifall det behövs bevisas i senare skede. Fastegendom som gåva kräver alltid ett gåvobrev. Gåvobrevet bör innehålla överföringssyfte, fasta egendomen som ges samt gåvogivaren och gåvomottagaren. Gåvobrevet bör undertecknas. Då fast egendom överges som gåva bör man ha två vittnen som bekräftar gåvobrevet. Detta gäller även för lös egendom ifall man utesluter giftorätt till gåvan, detta bör också tydligt nämnas i gåvobrevet. (Lindholm 2019 a, 15-21.)

3.4 Gåvoskattedeclaration

Gåvoskattedeclaration bör lämnas in inom tre månader från då man fått gåvan. Detta kan göras elektroniskt eller med pappersblankett ifall gåvomottagaren inte har nätbankskoder. Enbart en gåvogivare deklarerar med en gåvoskattedeclaration per gåvogivare. Ifall deklARATIONEN har brister eller lämnas in för sent kan man bli tvungen att betala förseningsavgift eller skatteförhöjning. (Vero 2021 b)

4 ARVSBESKATTNING

4.1 Arvsskattens historia

I Finland trädde den första lagen om arv- och gåvobeskattning år 1919. Lagan var tillfällig från 1.7.1919 fram till slutet av 1922. En ny lag gjordes redan år 1921 och den trädde i kraft från början av året 1922. De var uppdelade i fyra olika skatteklasser och skatteprocenten var från 5.5% upp till 55%. Sidoarv och gåvor var beskattade med kommunalskatt.

Dagens lag om skatt på arv och gåva är från år 1940, då den trädde i kraft var det fyra skatteklasser och högsta skatteprocenten var 90% och dessutom måste man även betala kommunalskatt.

Lagen har sedan dess ändrats många gånger varav ändringen som gjordes år 1979 var väsentligt då företags generationsskiftes lättnad infördes och man samtidigt ändrade till tre skatteklasser. Även följande förändringar har haft betydande inverkan på arv- och gåvobeskattningen, år 1994 ändrades lagen grundligt angående skatteförfarande, år 1995 kom Lag om ändring av inkomstskattelagen som hade inverkan då sidoarv och sidogåva slopades samt år 2008 separerades gåvo- och arvsskatt tabellerna från varandra. (Puronen 2015, 1-2.)

4.2 Arvsskattens motivering och syfte

Arv- och gåvobeskattningen har i Finland motiverats med olika argument. En av de som mest lyfts fram är skatteinkomsten på 700 miljoner euro i året. Andra motiveringen är hur skatten är del av hela skattesystemet, ifall arv- och gåvoskatten slopas bör denna inkomst komma från något annat ställe. En till orsak för skatten är att då man får egendom har man även möjligt att betala skatt på egendomen då det är något man får utan att man behöver göra något för det.

Ett av syften med arv- och gåvobeskattning är också att jämna inkomsten bland medborgarna samt komplettera inkomstskatten. (Ossa 2020, 21-25.)

4.3 Beskattning av livsförsäkringsersättning före 2018

Fram till år 2018 var livsförsäkringsersättning upp till 35 000 euro fri från arvskatt. Änkans skattefria del var halva försäkringsersättningen men minst 35 000 euro. Denna skattelättnad togs bort i början av år 2018 för nära släktingar samt dödsbo. (Taloustaito 12/2016, 29.)

Detta gällde enbart nära släktingar (skatteklass 1), för övriga är livsförsäkringsersättning fortfarande kapitalinkomst och skattas enligt ikraftvarande kapitalinkomstskattesats. Från 2018 framåt är livsförsäkringsersättning helt skattbar under arvsbeskattningen för nära släktingar. (Minilex b.)

4.4 Ändring av arvsbeskattningen år 2017 samt nuvarande arvskatteskala.

År 2017 infördes skattelättnad i arvsbeskattningen så att arvskatteskalan i skatteprocenten i skatteklass 1 sjönk med 1%-enhet i varje intervall. I skatteklass 2 sjönk skatteprocenten med 2%-enheter i de två lägsta intervallen samt en till intervall lades in som 60 000 – 200 000 euro. Skatten för motsvarande belopp sjönk med 4%-enheter, skatteprocenten för arv mellan 200 000 – 1 000 000 euro sjönk med 2%-enheter och på arv över 1 000 000 euro sjönk skatteprocenten med 3%-enheter. (Taloustaito 12/2015, 29.; Taloustaito 12/2016, 29.)

Tabell 3 Arvskattens Skatteklass 1 (Taloustaito 12/2016, 29.)

Skatteklass 1		
Värdet på arvet	Skatt vid den nedre gränsen	Skatteprocent för den överstigande andelen
20 000–40 000	100	7
40 000–60 000	1 500	10
60 000–200 000	3 500	13
200 000–1 000 000	21 700	16
1 000 000–	149 700	19

Tabell 4 Arvskattens Skatteklass 2 (Taloustaito 12/2016, 29.)

Skatteklass 2		
Värdet på arvet	Skatt vid den nedre gränsen	Skatteprocent för den överstigande andelen
20 000–40 000	100	19
40 000–60 000	3 900	25
60 000–200 000	8 900	29
200 000–1 000 000	49 500	31
1 000 000–	297 500	33

I samband med ändringarna år 2017 ändrades även makeavdrag, som gäller då maken ärver arvlåtaren. Makeavdrag kan även användas då änkan inte har arvsrätt men är förmånstagare för försäkringsersättning. Detta steg från 60 000 euro till 90 000 euro och minderårighetsavdrag för barn under 18 år i rakt nedåtstigande led steg från 40 000 euro till 60 000 euro. (Taloustaito 12/2016, 29.)

5 ARVSSKATTEPLANERING

5.1 Varför planera sitt arv?

Människor funderar på hur det går för deras närmaste när de själv inte finns mer. Dessutom vill man planera hur det går för den egendom som lämnar kvar. Ofta vill man trygga den kvarlämnande maka/makes position eftersom sorgen då ens livspartner gått bort är redan så stor så man inte behöver andra bekymmer. Därför bör testamentet vara så att änkan inte behöver bekymra sig. En annan orsak varför man skriver testamente är att man vill slippa bråk inom slakten med att ha färdigt delat upp det kvarlämnande arvet efter sig. (Kontturi 2011, 11.)

Med skatteplanering försöker man på lagliga sätt få så lite skattepåföljder som möjligt då man till exempel ger egendom vidare till nästa generation. En god skatteplanering är långsiktig och görs under lång tid. I rika familjer kan man ge egendomen vidare under sin livstid till nästa generation och därmed sänka skattens mängd. (Lindholm 2019 a, 45.)

5.2 Olika sätt att skatteplanera

Det finns olika sätt att skatteplanera, bland annat gåvor under 5000 euro, gåvor åt flera mottagare, gåvor av flera gåvogivare, skolnings utgifter, bohag och gåvoartat köp. (Se *kapitel 3 Gåva*) (Lindholm 2019 a, 46-78.)

Dessutom kan man behålla besittningsrätt samt få förskott på arv som har stor inverkan på skatten man betalar för överföring av egendomen till nästa generation. (Lindholm 2019 a, 91 & 211-214.)

5.2.1 Förskott på arv

Förskott på arv klassas som gåva, gåvoskattedeklaration bör göras inom tre månader från att man mottagit gåvan. Därmed kommer gåvobeskattningen till betalning då den ges och inte först tillsammans med arvsbeskattningen. Förskott på arv

tas i beaktande i bouppteckningen och inverkar på arvsbeskattningens mängd senare.

En gåva räknas inte som förskott på arv ifall gåvogivaren har gett lika mycket åt alla bröstarvingar, den enda bröstarvingen har fått gåvan eller om gåvogivaren har i gåvobrevet skilt nämnt att gåvan inte skall beaktas som förskott på arv.

Ifall gåvan har getts 3 år före gåvogivarens död tas den i beaktande även fast den inte specificerats som förskott på arv. (Vero 2021 c.)

Förskott på arv kan vara gratis eller överlåtelse delvis mot ersättning, enligt rättspraxis har ett köp varav man betalt 60-70% av gängsevärdet inte räknats som förskott på arv men detta klassas som gåvoartat köp enligt $\frac{3}{4}$ -regeln. En vanlig gåva som inte är oproportionerlig med gåvogivarens ställning räknas inte heller som förskott på arv. (Lindholm 2019 a, 211.)

Den betalda gåvoskatten på förskott på arv minskas senare i arvsbeskattningen, ifall gåvobeskattnings storlek varit större än arvsbeskattningen fås inte skillnaden tillbaka. (Minilex c.)

5.2.2 Behålla besittningsrätt

Om man testamenterar äganderätten eller besittningsrätt har stor inverkan på beskattningen av arvet. Då man skriver testamente är det viktigt att tänka på ifall det är nödvändigt för make att inneha äganderätten eller bara besittningsrätt. Att behålla äganderätt är skattemässigt väldigt dyrt jämfört med att bara lämna kvar med besittningsrätt. Ifall man får besittningsrätt så hamnar man inte betala arvs-skatt på egendomen men man är däremot skyldig att betala utgifterna som hör till egendomen men har också rätten till inkomsten som är från egendomen man har besittningsrätt till. Man har däremot inte möjligt att testamentera eller sälja bort egendomen man enbart innehar besittningsrätten till. (Kontturi 2011, 12-13.)

Det är vanligt att man ger bort äganderätten men behåller besittningsrätten för livstid själv för bostäder och sommarstugor. På grund av att någon annan har besittningsrätt kan inte ägaren sälja, hyra ut eller använda bostaden fritt och därmed värderas värdet lägre i beskattningen. Man kan behålla besittningsrätt för visstid eller för livstid. Besittningsrätten används även ofta i överföring av skogsfastigheter samt placeringsbostäder.

Besittningsrätten är inte begränsad att man själv behåller den utan den kan också ges åt någon annan samtidigt som man ger äganderätten till någon annan. Detta kan vara klokt ur skattesynvinkel att göra på grund av givarens höga ålder eftersom största skattenytta fås då den som äger besittningsrätten är under 44 år. Man kan även ge besittningsrätten åt flera personer, då räknas det enligt den yngsta personen som har besittningsrätt. Till exempel om maken äger en sommarstuga så kan hen behålla besittningsrätt samt ge besittningsrätt vidare åt sin yngre hustru. Då får hustrun rätt att använda sommarstugan under sin livstid även fast äganderätten gått vidare åt barnen. Barnen därmed har nytta av att en yngre person fått besittningsrätt för då beaktas detta i värdet av sommarstugan i gåvobeskattningen. (Lindholm 2019 a, 81-83.)

I beskattningen minskas besittningsrättens värde enligt följande formel:

”ålderskoefficient * gåvans avkastningskoefficient * gåvans gängse värde”

Tabell 5 Ålderskoefficienten för livstids besittningsrätt

Åldern hos den som tar emot besittningsrätten	Ålders-koefficient
under 44 år	12
44–52 år	11
53–58 år	10
59–63 år	9
64–68 år	8
69–72 år	7
73–76 år	6
77–81 år	5
82–86 år	4
87–91 år	3
92 eller mera	2

Avkastningskoefficienterna som används för egendom man behållit besittningsrätt till är:

- 3% för fritidsbostäder
- 5% för annan egendom

Detta gäller även för besittningsrätt för visstid med enbart förändring i ålderskoefficienten som för visstid är enligt bilaga 1 (på Finska). Ifall koefficienten för visstid är större än för livstid används koefficienten för livstid.

Behållandet av besittningsrätten bör alltid vara skriftligt och lämnas in till Skatteförvaltningen i undantagsfall eller på begäran av skattemyndigheterna. (Vero 2018.)

5.2.3 Avsägelse av arv och testamente samt dess skillnader

Medelåldern stiger och ofta då arvlåtaren dör är dess barn i pension eller finansiellt i bra ställning och därmed inte i behov av arvet. Barnbarn är ofta endera studerande eller håller på att grunda familj och därmed i behov finansiellt av arvet.

Då kan det vara klokt att ge arvet vidare över en generation. Detta betyder i praktiken att arvmottagaren avsäger sitt arv till godo för sina arvingar. (Norri 2010, 291.)

Desto flera barn den som avsäger sig sitt arv har desto mera uppdelat blir arvet och därmed blir den totala arvskatten mindre. Nyttan med detta är att man inte beskattar arvet dubbelt då det i normal arvsordning skulle bli beskattat då den första arvtagaren tar emot arvet och sedan av dess barn då de får arvet. Då egendomens värde ofta stiger under åren är det billigare att flytta arvet vidare över en generation för att inte arvskatten ökar då egendomens värde har stigit. (Lindholm 2019 b, 178-179.)

Det är viktigt att avsäga arvet i rätt tidpunkt och på rätt sätt för att undgå att egendomen beskattas flera gånger. Författaren lyfter fram fyra olika exempel var arvbeloppet är 150 000 euro som delas jämnt på 3 barn.

Exempel 1. Första barnet tar emot hela sin del av arvet som är 50 000 euro varav han betalar 2500 euro i arvskatt.

Exempel 2. Det andra barnet tar inte emot arvet utan avsäger sin rätt till arvet och då går arvet vidare till barnets tre döttrar som får 16 666 euro var och den totala arvskatten är 0 euro.

Exempel 3. Tredje barnet avsäger sig arvet till fördel av sin vän som inte är släkt med det tredje barnet. I detta fall betalar det tredje barnet 2500 euro i arvskatt och barnets vän betalar 10 150 euro i gåvoskatt enligt gåvoskattens andra skatteklass.

Exempel 4. Det första barnet bestämmer sig att ge arvet vidare åt sina två barn efter att själv blivit allvarligt sjuk. Han betalade redan 2500 euro i arvskatt då han tog emot arvet och barnen betalar 1700 euro var i gåvoskatt på deras andel av gåvan som är värd 25 000 euro.

Av dessa fall är det andra barnets exempel det effektivaste sättet ur skattesynvinkel då arvs-katten var 0 euro. I fall det andra barnet hade dött en tid senare och haft annan egendom så skulle varsin dotters arvs-katt räknats på hela arvet istället för att de fått 16 666 euro skattefritt redan tidigare. (Lindholm 2019 b, 179-180.)

Att avsäga sig sitt arv kan man göra före arvlåtarens död, före bouppteckningen, under bouppteckningen eller efteråt. Detta bör göras före man befattat sig med dödsboet. Att delta i skötandet av dödsboet och andra plikter som lagen kräver till exempel saker som krävs för att bouppteckningen kan göras räknas inte som att man befattat sig med dödsboet så att detta skulle aktiveras en skattepliktigt. Förhandsavgörande anses inte heller som att man befattat sig med dödsboet. Att befatta sig med dödsboet betyder att arvtagaren agerat som ägare av något som tillhör dödsboet. Då arvtagaren befattat sig med dödsboet kan inte arvet avsägas effektivt mera. Om arvingen tagit emot arvet delvis räknas detta som denna har befattat sig med dödsboet samt ifall arvingen varit passiv i över ett år anses det som man befattat sig med dödsboet. (Ossa 2020, 31-32.)

Effektiv avsägelse av arv kräver att man inte har nämnt mottagare eller ifall någon mottagare har nämnts bör detta vara alla arvtagare som har istadarätt. Den som mottar arvet bör få obegränsad äganderätt till egendomen och därmed kan inte den som effektivt avsäger sig rätten till sitt arv behålla besittningsrätt eller avkastningsrätt.

Ifall mottagaren har med ett särskilt testamente fått annan egendom av arvlåtaren kan mottagaren iallafall avstå effektivt från sin andel av arvet denna skulle ha fått enligt ärvdabalken.

Enligt HFD:2013:52 kan man kräva sin laglott enbart delvis utan att detta räknas som avsägelse av arv och därmed är detta inte en ineffektiv avsägelse. (Ossa 2020, 33.)

Vid ineffektiv avsägelse anses det att skatteskuldsförhållandet har uppstått, i detta fall är den som avsagt sig sin andel av arvet skyldig att betala arvskatt för hela beloppet samt den som mottar arvet är i sin tur skyldig att betala gåvoskatt på beloppet eftersom det anses att den som avsagt sig arvet tagit emot hela arvet och därefter givit det vidare som gåva. (Ossa 2020, 34.)

Till skillnad från avsägelse från arv kan man effektivt avsäga sig ett testamente delvis, i dessa fall betalar testamentets mottagare enbart gåvoskatt på den del hen tar emot och inte för den del som avsäges. Testamentets mottagare kan också till exempel enbart ta emot besittningsrätten och avsäga äganderätten. I sådant fall behöver testamentets mottagare inte betala alls arvskatt och äganderättens mottagare betalar arvskatt på egendomen vars värde i arvskatten minskas med besittningsrättens värde.

Vid ett allmänt testamente kan man inte effektivt avsäga ett specifikt föremål eller värde men man kan avsäga sig till exempel en viss bråkdel av hela testamentets värde. Men om man får egendom med ett särskilt testamente kan man avsäga sig effektivt en del av den egendom man får med det särskilda testamentet.

Ett allmänt testamente kan tas emot enbart till viss del, till exempel om arvlåtaren vill ha testamenterarens sommarstuga eller motsvarande värde kan den överstigande del överlåtas effektivt vidare till den som enligt testamente har istadarätt.

Den som har istadarätt enligt testamente beror på testamenterarens vilja. Detta kan endera vara nämnt i testamentet eller ifall inget har nämnts är det endera testamentets mottagarens arvingar eller andra mottagare av det allmänna testamentet.

I HFD 2009:104 hade testamenteraren gett testamentets mottagare rätt att helt eller delvis ta emot testamente, detta möjliggjorde effektiv delvis mottagande av testamente till förmån för testamentstagares arvingar.

Avsägelse helt eller delvis från arv och testamente bör göras skriftligt, endera skilt eller som del av bouppteckningen. (Vero 2017.)

6 EMPIRI

I empirin används tre olika fiktiva arvlåtare, orsaken till att använda fiktiva fall är för att då någon dött är sorgetiden varierade, det kan vara svårt att få någon att överlåta "personliga" uppgifter gällande dödsboet och dess delning samt ifall de skulle vara sekretess belagt skulle empirins uppgift i detta arbete som klagörandet för hur teorin kan användas i praktiken saknas.

6.1 Fallstudie

En fallstudie kan fokuseras på olika fall till exempel organisation, grupp eller specifik process. Fallen som analyseras kan vara väldigt varierande. Forskaren bekantar sig med litteratur gällande området som skall analyseras före fallet som forskaren bestämmer fallet som hen tänker fokusera. Fallet bör man ofta avgränsa och specificera.

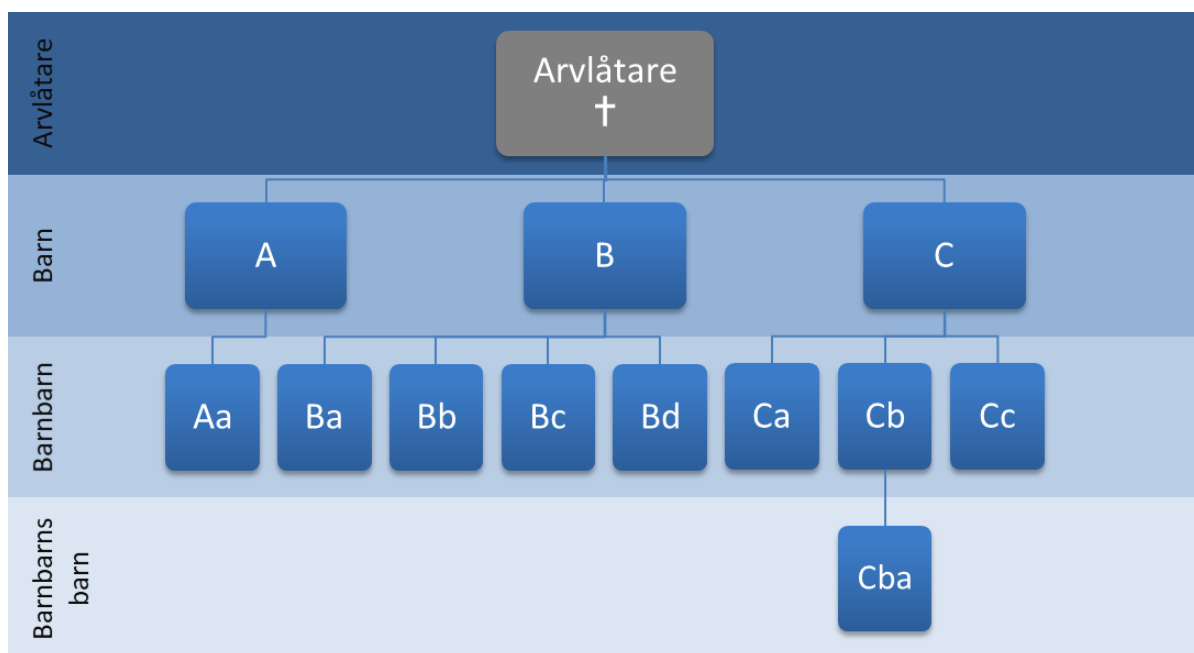
I fallstudier strävar man till att få en så mångsidig bild av fallet genom att kombinera olika material så som intervjuer, observationer, statistik, dokumentation gällande fallet, mediapublikationer samt bilder.

En fallstudie kan byggas upp kring ett eller flera fall. Då man hanterar flera fall i samma fallstudie brukar man ofta jämföra analyserna. I dessa fall löns det att skilja fallen med någon väsentlig faktor för studien till exempel tidsperiod. (Vuori, J. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja)

6.2 Fall 1

I Fall 1 har arvlåtaren (82 år) tre barn, åtta barnbarn och ett barnbarnsbarn. Arvlåtarens förmögenhet är totalt 1 699 000 €, detta är delat i bostadsaktier 800 000 (Bostad arvlåtaren bott i 520 000 €, placerings bostad 280 000 €), bil 4 000 €, aktier 40 000 €, fonder 50 000 €, konst 802 000 € samt övrig egendom 3 000 €.

Arvlåtarens arvingar är enligt följande:

Figur 5 Empiri Fall 1 arvingar

Exempel 1

Utan skatteplanering delats förmögenheten upp jämnt med arvlåtarens barn det vill säga i tre lika stora delar:

Varsitt barn får 566 333,33 € och hamnar att betala var för sig arvskatt enligt första skatteklassen 80 308 €. Den totala arvskatten som betalas för förmögenheten är **240 924 €**.

Exempel 2

Arvlåtaren har gett vidare sina båda bostäder som förskott på arv då arvlåtaren varit 79 år men behållit båda bostädernas besittningsrätt både för bostaden arvlåtaren bor i för att ha rätt att bo där så länge han lever samt placeringsbostaden så att arvlåtaren fått hyresinkomsten från placeringsbostaden.

Ålderskoefficienten i dessa fall är 5 samt avkastningskoefficienten 5%. Detta gör att bostadsbostadens mottagare barn B har hamnar betala gåvoskatt på bostaden för värdet av 390 000 € som för första skatteklassen är 50 600 € och Placeringsbostadens mottagare barn C hamnar att betala gåvoskatt på bostaden för värdet av 210 000 € som för första skatteklassen är 23 600 €.

Arvlåtaren testamenterar åt alla sina barnbarn och barnbarnsbarn 19 900 € som de kan få skattefritt, detta är totalt 179 100 €. Detta minskar barn A, barn B och barn Cs arvsandel.

Egendomens värde som inte är delat uppgår till 719 900 €, detta har arvlåtaren testamenterat så att det totala arvet går lika mellan sina tre barn.

Barn A får 479 766,7 €, barn B får 30 066,67 € och arvlåtarens bostadsbostad som barn B redan fått tidigare i förskott på arv för värdet 390 000 €, barn C får 210 066,67 € samt placeringsbostaden som barn C fått tidigare i förskott på arv för värdet 210 000 €.

Barn A betalar totalt 66 452 € i arvskatt på sin andel, barn B bör betala totalt 56 900 € i arvskatt men eftersom barn B har redan betalat tidigare 50 600 € i gåvoskatt lämnar det kvar 6 300 € att betala i arvskatt. Barn C bör betala totalt 56 900 € i arvskatt men eftersom barn B har redan betalat tidigare 23 600 € i gåvoskatt lämnar det kvar 33 300 € att betala i arvskatt. Totalt betalar arvtagarna **180 252 €** i arv- och gåvoskatt. Detta är över 25% mindre skatt betalt åt staten.

Exempel 3

Arvlåtaren lämnade i pension i slutet av år 2007 som 68 åring, hen insåg då att hen har förmögenhet som hens arvingar kommer betala mycket arvskatt på. I januari år 2008 då arvlåtaren fyllt 69 år gav hen äganderätten men behöll besittningsrätten för sin egen bostad åt barn A och äganderätten för placeringsbostaden åt barn B men behöll även då besittningsrätten. Dessa blev beskattade enligt gåvoskatts tabellen år 2008 (Finlex 2007, 19 a §.) så att barn A betalade 51 770 € i gåvoskatt och barn B betalade 26 810 €.

Han började även ge det maximala skattefria beloppet månatligen åt alla sina 8 barnbarn samt åt Barn C som då var 111 € per månad. Barn A och B började få detta belopp först år 2011 i mars på grund av äganderätterna som de fått till bostäderna. Denna summa betalades åt alla barn och barnbarn till slutet av år 2016. Från år 2017 till slutet av år 2020 betalades 138 € i månaden åt alla barn, barnbarn samt år 2016 födda barnbarnsbarnet. Det totala beloppet i gåvor uppgick då till 202 920 € skattefritt.

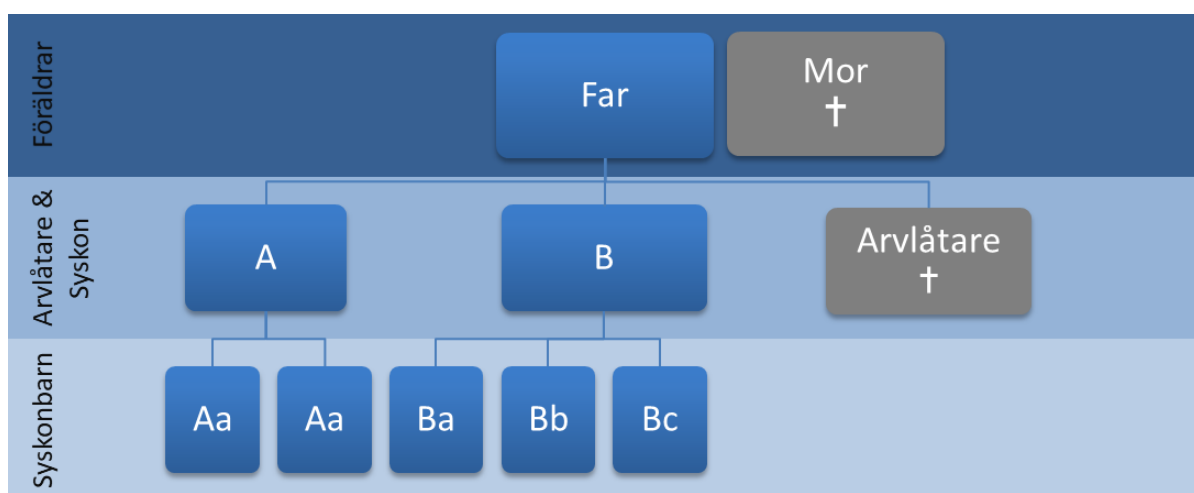
År 2021 var arvlåtarens kvarstående förmögenhet 696 080 €. Då man räknar till förskott på arv som barn A och barn B redan fått var räknevärdet 1 216 080 €. Detta delades vid arvlåtarens död jämnt till de tre barnen så att alla hamnade att betala arvskatt på 405 360 €. Barn A fick 67 360 € och hamnade att betala **2 778 €** i arvskatt till på gåvoskatten som redan betalats år 2008 som var **51 770 €**. Barn B fick 223 360 € och hamnade att betala **27 738 €** till då barnet redan betalt gåvoskatt för **26 810 €** år 2008. Barn C fick hela sin andel på 405 360 € och hamnade

betala arvskatt på **54 548 €**. De månatliga gåvorna räknades inte till som förskott på arv eftersom de delats ut jämnt åt alla barn.

Den totala arvskatten blev då **163 644 €**.

6.3 Fall 2

I fall 2 har arvlåtaren (54 år) inga bröstarvingar och därmed går arvet vidare till andra parentelen. Eftersom arvlåtarens mor har dött går hennes del av arvet vidare till arvlåtarens syskon ifall inget annat har testamenterats. Arvet består av en aktiebostad som arvlåtaren bött i värd 220 000 €, båt värd 30 000 €, bil värd 12 000 €, akter för 15 000€ samt bostadslån på 60 000 €. Efter lånet är kvarstående del av arvet värt 197 000 €.

Figur 6 Empiri Fall 2 arvingar

Exempel 1

Utan testamente, förskott på arv eller gåvor får arvlåtarens far $\frac{1}{2}$ av arvet och syskonen $\frac{1}{4}$ var. Detta betyder att arvlåtarens far får 98 500 € och syskonen får 49 250 € var. Deras arvskatt blir 8 505€ för arvlåtarens far enligt första skatteklassen och 6 200 € för varje syskon enligt den andra skatteklassen

Totalt betalas **20 905 €** i arvskatt utan arvsskatteplanering.

Exempel 2

Ifall arvlåtaren testamenterar egendomen vidare så att alla fem syskonbarn får 19 500 € som är skattefritt för dem och delar resterande 99 500 € så att arvlåtarens

far får $\frac{1}{2}$ av detta (49 750 €) och syskonen får $\frac{1}{4}$ var (24 875 €) blir arvs-katten för arvlåtarens far 2 470 € och 1 012 € för varje syskon.

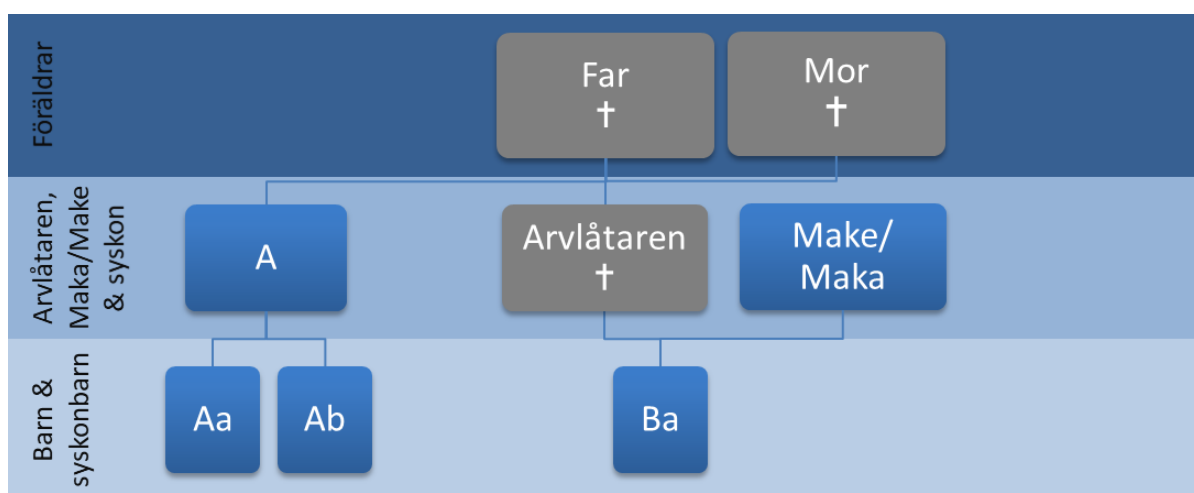
Den totala arvs-katten blir då **4 494 €** som är mindre än en fjärde del av vad skatten varit ifall ingen arvsskatteplanering gjorts.

Exempel 3

Arvlåtaren kunde ha gett vidare sin egendom under sin livstid för den del besparingar hen har, dock på grund av sin unga ålder och inga egna barn är det svårt att mera aggressivt göra skatteplanering. Dessutom har arvlåtaren bostadslån och därmed är egendomen bundet i bostaden som inte är möjligt eller klokt att ge bort.

6.4 Fall 3

I fall 3 är arvlåtaren (50 år) gift men har äktenskapsförord som utesluter rätt till all egendom och har ett gemensamt underårigt barn med sin maka/make. Arvlåtaren har även ett syskon som har två barn. Egendomen är enbart i arvlåtarens namn och är bostaden arvlåtaren och maka/make bor i värd 280 000 €, sommarstuga värd 80 000 €, bil 11 000 €, besparingar 25 000 € och bankkonto 13 000 €. Total beloppet för förmögenheten är 409 000 €.

Figur 7 Empiri Fall 3 arvingar

Exempel 1

Eftersom arvlåtaren och maka/make har haft äktenskapsförord går hela egendomen vidare åt arvlåtarens barn, minderhetsavdrag minskar beskattningsbara andelen från 409 000 € till 349 000 € som gör att arvskatten som bör betalas blir **45 540 €**. Den kvarlämnade maka/make har i dessa fall rätt att lämna och bo i den gemensamma lägenheten med de gemensamma möblerna även fast arvlåtaren ägt bostaden helt ifall hen inte äger en annan bostad hen kan bo i.

Exempel 2

Genom att testamentera besittningsrätten av bostaden och sommarstugan till den kvarlämnade maka/make som är 50 år och ge äganderätten till deras gemensamma barn sjunker det beskattningsbara värdet för bostaden från 280 000 € till 126 000 € samt sommarstugans beskattningsbara värde från 80 000 € till 53 600 €. Också bankkontots 13 000 € testamenteras åt barnet. För att trygga änkan/änklingen testamenteras all övrig egendom åt hen som i detta fall blir värt 36 000 €. Detta belopp får änkan skattefritt eftersom makeavdrag går upp till 90 000 €.

Barnets totala arv minskat med besittningsrättens värde är totalt 192 400 €. Med minderårighetsavdrag minskas beskattningsbara andelen till 132 400 € vars arvskattebelopp blir **12 912 €**. I detta fall kan barnet betala arvskatten i sin helhet med det kontanta beloppet som testamenterats.

Exempel 3

Arvlåtaren har under åren 2008–2016 sparat månatligen 111 € skattefritt och från 2017 till slutet av 2020 138 € per månad åt barnet. Till barnets 15 års dag har arvlåtaren sparat 18 612 € åt barnet detta är nämnts i gåvobrev att inte klassas som förskott på arv. Barnet som har flyttat och studera redan före arvlåtares död och arvlåtaren har köpt bohag för 3 500 € åt barnet skattefritt. I testamente testamenterade arvlåtaren besittningsrätten för bostaden åt sin maka/make som är 50 år och gett äganderätten åt barnet, äganderättens beskattningsvärde är 126 000 €. Resten av egendomen som uppgår till 106 888 € är testamenterat åt änkan. Med minderårighetsavdrag hamnar barnet på 4 280 € i arvskatt och änkan betalar 0 € i arvskatt efter makeavdrag på 90 000 € då beskattningsbara andelens värde är 16 800 € som är under arvsbeskattningens minimivärde på 20 000 €.

Totala arvskatten är då **4 280 €**.

7 SLUTSATSER

Det är viktigt att planera sitt arv så att arvtagarna inte behöver betala mycket i arvsskatt, man slipper bråk i släkten samt man kan bestämma över den egendom man lämnar efter sig. Det är inte alltid klokast att enbart tänka ur skattesynvinkel då man planerar den egendom man lämnar efter sig utan också vem som har behov, nytta samt vem som har "rätt" till egendomen och till hur stort belopp.

Det är också omöjligt att veta när tiden tar slut och därför är det inte heller praktiskt att i tidigt skede börja betala ut gåvor för att minska den kommande arvskatten för arvtagarna.

Ifall förmögenheten är liten och bunden till exempel i bostaden man bor i är det svårt att dela ut den till flera personer under sin livstid. Men ifall man har det bra ställt och inte är själv i behov av egendomen är det lönsamt att börja planera överlåtelser till nästa generation i tid för att minimera arvskatten. Dessutom kan man tänka på vem som är mest i behov av egendomen och hur man eventuellt kan hjälpa någon av sina arvingar med skattefria gåvor så att arvingen inte får finansiella problem. Det här lönar det dock sig att vara försiktig med, förskott på arv är alltid mera rättvist mellan arvingarna eftersom det tas upp senare i bouppteckningen.

KÄLLOR

Böcker:

Aarnio, A. Kangas, U. 1995. Suomen jäämistöoikeus I Perintöoikeus. Helsinki. Talentum Pro

Aarnio, A. Rabinä, T. Kangas, U. 2020. Perunkirjoitus ja perinnön veroseuraamukset. Helsinki. Alma Talent.

Kangas, U. 2012. Perhe ja perintöoikeuden alkeet. Helsinki. Helsingin yliopiston oikeustieteellinen tiedekunta.

Kontturi, H. 2011. Saisiko olla yksi testamentti?. Helsinki. Tammi.

Lindholm, T. 2012. Lahjaverokirja. Helsinki. Verotieto Oy.

Lindholm, T. 2019 a. Lahjaverokirja. Helsinki. Verotieto Oy

Lindholm, T. 2019 b. Perintöverokirja. Helsinki. Verotieto Oy.

Norri, M. 2010. Perintö ja testamentti käytännön käsikirja. Helsinki. Talentum.

Norri, M. 2017. Perintö ja testamentti käytännön käsikirja. Helsinki. Alma talent.

Ossa, J. 2020. Perintö- ja lahjaverotus käytännössä. Helsinki. Alma Talent.

Puronen, P. 2001. Lahja ja sen verotus (kansalaisen opas). Talentum media Oy.

Puronen, P. 2013. Näin teet perunkirjan. Helsinki. Talentum.

Puronen, P. 2015. Perintö- ja lahjaverotus. Helsinki. Talentum Pro.

Artiklar:

Verotieto Oy. 2016. Perintö ja lahja. Taloustaito 12/2016, 29.

Verotieto Oy. 2015. Perintö ja lahja. Taloustaito 12/2015, 29.

Elektroniska publikationer:

EU nr 650/2012. Hänvisat 20.10.2021. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/?uri=celex%3A32012R0650>

L 5.2.1965/40. Ärvdabalk. Finlex. Hänvisat 20.10.2021. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1965/19650040>

Minilex a. Tasinko perinnönjaossa. Hänvisat 21.10.2021. <https://www.minilex.fi/a/tasinko-perinn%C3%B6njaossa>

Perunkirjanetissä. Perunkirjoitus: perusteet pähkinänkuoressa. Hänvisat 24.7.2021. <https://perunkirjanetissa.fi/unit/perunkirjoitus-perusteet-pahkinan-kuoressa/>

Vero 2021 a. Koti-irtaimisto tai kasvatusta tai koulutusta varten annettu lahja. Hänvisat 28.4.2021. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/mil-loin-pit%C3%A4%C3%A4-maksaa-lahjaveroa/koti-irtaimisto-tai-kasvatusta-tai-koulutusta-varten-annettu-lahja/>

Salkunrakentaja 2019. Hänvisat 28.4.2021. <https://www.salkunrakentaja.fi/2019/10/voiko-lainan-maksaa-toisen-puolesta/>

L 12.7.1940/378. Lag om skatt på arv och gåva. Finlex. Hänvisat 20.10.2021. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1940/19400378>

Vero 2019. Hänvisat 12.9.2021. <https://www.vero.fi/sv/privatpersoner/egen-dom/gava/g%C3%A5voskatter%C3%A4knaren/>

Vero 2021 b. Hänvisat 12.9.2021. https://www.vero.fi/sv/skatteforvaltningen/kontakta-oss/blanketter/beskrivning/gavoskattedeklaration_3602r_3603/

Minilex b. Hänvisat 12.9.2021. <https://www.minilex.fi/a/henkivakuutuskorvauksen-verotus>

Vero 2021 c. Hänvisat 18.10.2021. <https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/milloin-pit%C3%A4%C3%A4-maksaa-lahjaveroa/lahja-ja-ennakkoperint%C3%B6>

Minilex c. Hänvisat 21.10.2021. <https://www.minilex.fi/a/perinn%C3%B6njako-ja-ennakkoperint%C3%B6>

Vero 2018. Hänvisat 21.10.2021. https://www.vero.fi/henkiloasiakkaat/omaisuus/lahja/hallintaoikeuden_pidattaminen_lahjavero/hallintaoikeuden-arvo-lahjaverotuksessa/

Vero 2017. Hänvisat 25.10.2021. <https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/60797/luopumiset-perint%C3%B6--ja-lahjaverotuksessa/>

Vuori, J. Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Hänvisat 31.10.2021. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus>.

Finlex 2007. Hänvisats 8.11.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/alkup/2007/20071063>

BILAGOR

BILAGA 1

Koefficienter för besittningsrätt för viss tid (på finska)

Määrävuotisessa tuotto-oikeuden pidätyksessä käytettävä kerroin:

Vuosien luku	Pääoma-arvo	Vuosien luku	Pääoma-arvo	Vuosien luku	Pääoma-arvo	Vuosien luku	Pääoma-arvo
1	0,93	26	10,81	51	12,25	76	12,46
2	1,78	27	10,94	52	12,27	77	12,47
3	2,58	28	11,05	53	12,29	78	12,47
4	3,31	29	11,16	54	12,30	79	12,47
5	3,99	30	11,26	55	12,32	80	12,47
6	4,62	31	11,35	56	12,33	81	12,48
7	5,21	32	11,44	57	12,34	82	12,48
8	5,75	33	11,51	58	12,36	83	12,48
9	6,25	34	11,59	59	12,37	84	12,48
10	6,71	35	11,65	60	12,38	85	12,48
11	7,14	36	11,72	61	12,39	86	12,48
12	7,54	37	11,78	62	12,39	87	12,48
13	7,90	38	11,83	63	12,40	88	12,49
14	8,24	39	11,88	64	12,41	89	12,49
15	8,56	40	11,92	65	12,42	90	12,49
16	8,85	41	11,97	66	12,42	91	12,49
17	9,12	42	12,01	67	12,43	92	12,49
18	9,37	43	12,04	68	12,43	93	12,49
19	9,60	44	12,08	69	12,44	94	12,49
20	9,82	45	12,11	70	12,44	95	12,49
21	10,02	46	12,14	71	12,45	96	12,49
22	10,20	47	12,16	72	12,45	97	12,49
23	10,37	48	12,19	73	12,45	98	12,49
24	10,53	49	12,21	74	12,46	99	12,49
25	10,67	50	12,23	75	12,46	100	12,49